

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru — Biela kniha o umelej inteligencii —
Európsky prístup k excelentnosti a dôvere**

[COM(2020) 65 final]

(2020/C 364/12)

Spravodajkyňa: **Catelijne MULLER**

Konzultácia	Komisia, 9. 3. 2020
Právny základ	článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	25. 6. 2020
Prijaté v pléne	16. 7. 2020
Plenárne zasadnutie č.	553
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	207/0/6

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV oceňuje Komisiu za jej stratégiu uvedenú v Bielej knihe o umelej inteligencii, podporovať zavádzanie technológií umelej inteligencie do praxe a zároveň zabezpečiť ich súlad s európskymi etickými normami, právnymi požiadavkami a sociálnymi hodnotami.

1.2 EHSV tiež víta zámer zúročiť európske silné stránky na priemyselných a profesionálnych trhoch a zdôrazňuje význam posilnenia **investícií, infraštruktúry, inovácie a zručností**, aby podniky, vrátane malých a stredných podnikov (MSP), a spoločnosť ako celok mohli využiť možnosti, ktoré ponúka umelá inteligencia. Inovácia v oblasti umelej inteligencie by sa mala podporovať s cieľom čo najviac využiť výhody systémov umelej inteligencie a súčasne predchádzať ich rizikám a minimalizovať ich.

1.3 Domnieva sa však, že zameranie len na samotnú umelú inteligenciu založenú na údajoch je príliš úzke na to, aby sa EÚ stala skutočným lídrom v oblasti špičkovej, dôveryhodnej a konkurencieschopnej umelej inteligencie. **EHSV nabáda Komisiu, aby podporovala aj novú generáciu systémov umelej inteligencie, ktoré sú založené na poznatkoch a argumentácii a ktoré zachovávajú ľudské hodnoty a zásady.**

1.4 EHSV vyzýva Komisiu, aby: i) **podporovala multidisciplinárnosť vo výskume**, so zapojením ďalších vedných disciplín, napríklad práva, etiky, filozofie, psychológie, pracovných vied, humanitných vied, ekonomiky a pod.; ii) **zapojila príslušné zainteresované strany** (odbory, profesijné organizácie, podnikateľské organizácie, spotrebiteľské organizácie, mimovládne organizácie) do diskusie o umelej inteligencii a súčasne ako rovnocenných partnerov v rámci výskumu financovaného z prostriedkov EÚ a ďalších projektov, ako je verejno-súkromné partnerstvo v oblasti umelej inteligencie, odvetvové dialógy a program *Zavádzanie umelej inteligencie* vo verejnom sektore a vo vlajkovom centre; a iii) **naďalej vzdelávala a informovala širokú verejnosť**, pokiaľ ide o možnosti a výzvy súvisiace s umelou inteligenciou.

1.5 EHSV nabáda Komisiu, aby podrobnejšie zvažila **vplyv umelej inteligencie na celé spektrum základných práv a slobôd** vrátane, ale nie výlučne, na právo na spravodlivý proces, spravodlivé a otvorené voľby, na slobodu zhromažďovania a demonštrovania, ako aj na právo nebyť diskriminovaný.

1.6 EHSV naďalej **odmieta zavedenie akejkoľvek formy právnej subjektivity pre umelú inteligenciu**. Preventívny nápravný účinok právnej zodpovednosti by sa tým oslabil a existovalo by nebezpečenstvo vzniku morálneho rizika pri vývoji, ako aj pri používaní umelej inteligencie, kde to vytvára príležitosť na jej zneužitie.

1.7 EHSV žiada **sústavný, systematický sociálno-technický prístup**, pri ktorom sa technológia posudzuje zo všetkých perspektív a z rôznych hľadísk, a nielen prostredníctvom jednorazového (alebo dokonca pravidelne opakovaného) predchádzajúceho posúdenia zhody vysokorizikovej umelej inteligencie.

1.8 EHSV varuje, že požiadavky na tzv. „vysokorizikovú“ umelú inteligenciu by okrem biometrie a umelej inteligencie používanej pri náboře pracovníkov, mohli vylúčiť aj mnohé z aplikácií a použití umelej inteligencie, ktoré sú vo svojej podstate vysokorizikové. EHSV odporúča, aby Komisia vypracovala zoznam **spoločných charakteristík aplikácií alebo použití umelej inteligencie, ktoré sa vo svojej podstate považujú za vysokorizikové**, a to bez ohľadu na odvetvie.

1.9 EHSV dôrazne odporúča, aby sa akékoľvek používanie biometrie povolilo len v týchto prípadoch: i) ak má vedecky dokázaný účinok; ii) v kontrolovanom prostredí; a iii) za veľmi prísnych podmienok. **Široké používanie biometrie na základe umelej inteligencie na účely dohľadu alebo sledovania, posudzovania alebo kategorizovania ľudského správania alebo emócií, by malo byť zakázané.**

1.10 EHSV podporuje **včasné a úzke zapojenie sociálnych partnerov** pri zavádzaní systémov umelej inteligencie na pracoviskách, a to v súlade s uplatniteľnými vnútroštátnymi predpismi a postupmi, aby sa zabezpečilo, že systémy sú použiteľné a nenarúšajú práva pracovníkov a pracovné podmienky.

1.11 EHSV sa tiež zasadzuje za to, aby sa do zavádzania systémov umelej inteligencie včasne a intenzívne zapájali tí zamestnanci, ktorí budú so systémom umelej inteligencie nakoniec pracovať, ako aj zamestnanci s právnymi, etickými a humanitnými odbornými znalosťami, aby sa zabezpečilo, že systémy budú v súlade s právnymi a etickými požiadavkami, ako aj s potrebami pracovníkov, aby si tak pracovníci zachovali autonómiu vo svojej práci a voči umelej inteligencii, ktorá zlepšuje zručnosti pracovníkov a ich spokojnosť v práci.

1.12 **Digitálne techniky a prístupy používané v boji proti pandémie koronavírusu by mali byť spoľahlivé, účinné, transparentné a vysvetliteľné. Mali by tiež rešpektovať ľudské práva, etické zásady a existujúce právne predpisy, a súčasne byť spravodlivé, inkluzívne a dobrovoľné.**

1.13 EHSV žiada Komisiu, aby prevzala vedúcu úlohu a zabezpečila tak lepšiu koordináciu aplikovaných riešení umelej inteligencie a prístupov v Európe, ktoré sa používajú na boj proti pandémie koronavírusu.

2. Biela kniha EÚ o umelej inteligencii

2.1 EHSV s potešením konštatuje, že Európska komisia preberá mnohé odporúčania z predchádzajúcich stanovísk EHSV a odporúčania expertnej skupiny na vysokej úrovni pre umelú inteligenciu. Komisia nabáda na širšie používanie technológií umelej inteligencie v praxi, avšak tak, aby sa zároveň zabezpečilo, že budú v súlade s európskymi etickými normami, právnymi požiadavkami a sociálnymi hodnotami, čo nazýva „ekosystémom excelentnosti“.

2.2 EHSV víta návrhy zamerané na podniky, vrátane MSP, a na to, aby spoločnosť ako celok využila príležitosti vyplývajúce z rozvoja a používania umelej inteligencie. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité zvyšovať investície, infraštruktúru, inovácie a zručnosti na zlepšenie konkurenčného úspechu EÚ na celosvetovej úrovni.

Prístup, pri ktorom je vo vedení človek

2.3 Biela kniha však vyznieva do určitej miery fatalisticky, keď sa v nej uvádza, že umelá inteligencia nás „zaplaví“ a teda nemáme inú možnosť než regulovať jej používanie. EHSV skutočne pevne verí v záväzok, že EÚ zabezpečí, aby sa v Európe akceptovala len dôveryhodná umelá inteligencia a preto by sa mala odvážiť zaujať oveľa silnejší postoj v tejto otázke. EHSV teda nabáda Komisiu, aby vždy ponechala otvorenú možnosť vôbec neakceptovať určité druhy (použitia) umelej inteligencie. Toto EHSV nazýva prístupom k umelej inteligencii, pri ktorom je „**vo vedení človek**“, a tento prístup musíme kultivovať.

Zúročiť silné stránky umelej inteligencie v Európe – vymedzenie so zreteľom na budúcnosť

2.4 Podľa pracovnej definície v bielej knihe je umelá inteligencia „skupina technológií, ktoré kombinujú údaje, algoritmy a výpočtovú kapacitu“. Ďalej v texte sa **údaje a algoritmy** spomínajú ako hlavné prvky umelej inteligencie. Takáto definícia by však zahŕňala akýkoľvek softvér, ktorý bol kedy naprogramovaný, nielen umelú inteligenciu. Ešte stále neexistuje žiadna všeobecne akceptovaná definícia umelej inteligencie, čo je všeobecný pojem pre celú škálu počítačových aplikácií.

2.5 **Zameranie bielej knihy len na umelú inteligenciu založenú na údajoch je príliš úzke na to, aby sa EÚ stala skutočným lídrom v oblasti špičkovej, dôveryhodnej a konkurencieschopnej umelej inteligencie.** Biela kniha nezohľadňuje mnoho sľubných systémov, čím sú vylúčené aj z riadenia a regulácie. EHSV nabáda Komisiu, aby podporovala novú generáciu systémov umelej inteligencie, ktoré integrujú prístup založený na údajoch s **prístupom založeným na poznatkoch a argumentácii**, tzv. hybridné systémy. V bielej knihe sa uznáva, že hybridné systémy sú potrebné na účely **vysvetliteľnosti**, ale výhody hybridných systémov ďaleko presahujú len vysvetliteľnosť: môžu urýchliť a/alebo obmedziť učenie a validovať a overiť model strojového učenia.

2.6 Biela kniha sa zameriava len na zaujatosť vo vzťahu k údajom, avšak nie všetky druhy zaujatosti sú dôsledkom nekvalitných alebo obmedzených údajov. **Koncepcia každého artefaktu je sama osebe kumuláciou zaujatých volieb** počnúc možnými vstupmi a končiac cieľmi, so zreteľom na ktoré sa má optimalizovať. Všetky tieto voľby sú nejakým spôsobom ovplyvnené zaujatosťou jedného alebo viacerých ľudí, ktorí sa rozhodujú.

2.7 Čo je však omnoho dôležitejšie: systémy umelej inteligencie sú viac než len súčet ich softvérových komponentov. **Systémy umelej inteligencie zahŕňajú aj sociálno-technický systém okolo nich.** V úvahách o riadení a regulácii umelej inteligencie by teda stredobodom pozornosti mali byť aj okolité sociálne štruktúry: organizácie a podniky, rôzne povolania, ako aj ľudia a inštitúcie, ktorí vytvárajú, vyvíjajú, zavádzajú do praxe, používajú a kontrolujú umelú inteligenciu, ako aj ľudia, ktorých umelá inteligencia ovplyvňuje, napríklad občania vo vzťahu k vládam, podniky, spotrebiteľia, pracovníci, či dokonca spoločnosť ako celok.

2.8 Treba tiež uviesť, že **právne definície (na účely riadenia a regulácie) sú odlišné od čisto vedeckých definícií**, keďže si vyžadujú splnenie viacerých rôznych požiadaviek, napríklad inkluzívnosti, presnosti, trvalosti, úplnosti a vykonateľnosti. Niektoré z nich patria medzi právne záväzné požiadavky a niektoré sa považujú za dobrú regulačnú prax.

Spojiť všetky sily

2.9 EHSV víta snahu riešiť roztrieštené prostredie umelej inteligencie v Európe zapojením výskumných pracovníkov v oblasti umelej inteligencie, zameraním sa na MSP a vytváraním partnerstiev so súkromným aj verejným sektorom. EHSV by okrem toho odporúčal, aby sa: i) podporovala multidisciplinárnosť vo výskume, so zapojením ďalších vedných disciplín, napríklad práva, etiky, filozofie, psychológie, pracovných vied, humanitných vied, ekonomiky a pod.; ii) príslušné zainteresované strany (odbory, podnikateľské organizácie, spotrebiteľské organizácie, mimovládne organizácie) zapojili do diskusie o umelej inteligencii a súčasne ako rovnocenní partneri v rámci výskumu financovaného z prostriedkov EÚ a ďalších projektov, ako je verejno-súkromné partnerstvo v oblasti umelej inteligencie, odvetvové dialógy a program *Zavádzanie umelej inteligencie* vo verejnom sektore a vo vlajkovom centre; a iii) naďalej vzdelávala a informovala širokú verejnosť, pokiaľ ide o možnosti a výzvy súvisiace s umelou inteligenciou.

Umelá inteligencia a právo

2.10 V bielej knihe sa uznáva skutočnosť, že **umelá inteligencia nepôsobí vo svete bez zákonov.** EHSV osobitne víta, že sa dôraz kladie na vplyvy umelej inteligencie na základné práva a odporúča, aby Komisia zvážila podrobnejšie vplyvy umelej inteligencie na široký súbor základných práv a slobôd, akými sú sloboda slova a prejavu, ako aj právo na rešpektovanie súkromného života (ktoré je oveľa širšie než len ochrana osobných údajov ľudí), právo na spravodlivý proces, na spravodlivé a otvorené voľby, na slobodu zhromažďovania a demonštrovania, ako aj právo nebyť diskriminovaný.

2.11 EHSV víta jasný postoj, ktorý Komisia v bielej knihe zaujala k otázke uplatniteľnosti súčasných systémov zodpovednosti na umelú inteligenciu, ako aj úsilie ďalej budovať na týchto systémoch s cieľom riešiť nové riziká, ktoré môže umelá inteligencia vytvárať, riešiť nedostatky v presadzovaní práva v prípadoch, keď je ťažké určiť skutočný zodpovedný hospodársky subjekt, a prispôsobiť systémy meniacej sa funkčnosti systémov umelej inteligencie.

2.12 Komisia by mala tiež uznať, že umelá inteligencia neuznáva hranice krajín a že toto úsilie nemôže a nemalo by byť obmedzené na Európu. Mal by sa dosiahnuť všeobecný celosvetový konsenzus, pričom by sa malo vychádzať z diskusií a výskumu právnych odborníkov v snahe vytvoriť spoločný medzinárodný právny rámec.

2.13 EHSV v každom prípade **naďalej dôrazne odmieta zavedenie akejkoľvek formy právnej subjektivity pre umelú inteligenciu**. Preventívny nápravný účinok právnej zodpovednosti by sa tým oslabil a existovalo by nebezpečenstvo vzniku morálneho rizika pri vývoji, ako aj pri používaní umelej inteligencie, kde to vytvára príležitosť na jej zneužitie.

Regulácia vysokorizikovej umelej inteligencie

2.14 EHSV víta prístup ku kontrole vplyvu umelej inteligencie založený na posúdení rizika. Komisia oznámila regulačný rámec pre „vysokorizikovú umelú inteligenciu“, ktorá bude musieť spĺňať požiadavky týkajúce sa spoľahlivosti, presnosti, reprodukovateľnosti, transparentnosti, ľudského dohľadu, ako aj riadenia údajov. Podľa bielej knihy charakterizujú vysokorizikovú umelú inteligenciu dve kumulatívne kritériá: i) použitie v sektore s vysokým rizikom a ii) aplikácia umelej inteligencie sa používa spôsobom, ktorý predstavuje vysoké riziko. V bielej knihe sa uvádzajú dva príklady aplikácií umelej inteligencie, ktoré by sa vo svojej podstate (t. j. bez ohľadu na sektor) mohli považovať za vysokorizikové. Rovnako sa tu aj biometrická identifikácia považuje za aplikáciu, ktorá je vysokoriziková vo svojej podstate. Úplný zoznam vysokorizikových odvetví (hoci pravidelne aktualizovaný) teraz zahŕňa ako potenciálne vysokorizikové tieto odvetvia: zdravotníctvo, doprava, energetika a časti verejného sektora.

2.15 Druhé kritérium, že používanie aplikácie je spojené s rizikami, je vágnejšie, z čoho vyplýva, že by sa mohli zväziť rôzne úrovne rizika. EHSV navrhuje doplniť tu medzi oblasti vplyvu spoločnosť a životné prostredie.

2.16 Podľa logiky bielej knihy teda **vysokoriziková** aplikácia umelej inteligencie, ktorá sa používa v sektore s **nízkym rizikom**, nebude v zásade podliehať regulačnému rámcu. EHSV zdôrazňuje, že nežiaduce negatívne účinky vysokorizikovej umelej inteligencie v odvetví s nízkym rizikom by mohli vylúčiť aplikácie umelej inteligencie alebo ich použitia z regulácie, čím by sa vytvorilo „okno“ na obchádzanie pravidiel: vezmime si cieľnú reklamu (sektor s nízkym rizikom), pri ktorej bol preukázaný potenciálne segregatívny, diskriminačný alebo rozdeľovací vplyv, napríklad počas volieb alebo s personalizovanými cenami (vysokorizikové použitie alebo vplyv). **EHSV odporúča vypracovať zoznam spoločných charakteristík aplikácií umelej inteligencie alebo ich používania, ktoré sa ako také považujú za vysokorizikové**, a to bez ohľadu na sektor, v ktorom sa používajú.

2.17 Hoci EHSV uznáva, že je potrebné vykonávať posudzovanie zhody umelej inteligencie, obáva sa však, že jednorazové (alebo dokonca pravidelné) **predchádzajúce posúdenie zhody** nebude stačiť na to, aby sa zabezpečil dôveryhodný a na človeka zameraný udržateľný vývoj, zavádzanie do praxe a používanie umelej inteligencie. **Dôveryhodná umelá inteligencia si vyžaduje sústavný, systematický sociálno-technický prístup**, pri ktorom sa technológia posudzuje zo všetkých perspektív a z rôznych hľadísk. To si vyžaduje, aby sa pri tvorbe politiky uplatňoval multidisciplinárny prístup, v rámci ktorého tvorcovia politiky, akademickí pracovníci z rôznych oblastí, sociálni partneri, profesionálne organizácie, odborníci, podniky a mimovládne organizácie neustále spolupracujú. Najmä pokiaľ ide o služby verejného záujmu súvisiace so zdravím, bezpečnosťou a blahobytom ľudí a založené na dôvere, musí sa zaručiť, že systémy umelej inteligencie sú prispôbené praktickým požiadavkám a nesmú byť nadradené ľudskej zodpovednosti.

Biometrické rozpoznávanie (biometria)

2.18 EHSV víta výzvu Komisie na otvorenú verejnú diskusiu o používaní biometrického rozpoznávania založeného na umelej inteligencii. Biometrické rozpoznávanie mikrovýrazov tváre, chôdze, (tónu) hlasu, srdcovej frekvencie, teploty a pod. sa už používa na posudzovanie či dokonca predikciu nášho správania, duševného stavu a emócií, a to aj v procese prijímania do zamestnania. Treba však jasne povedať, že **neexistujú žiadne presvedčivé vedecké dôkazy o tom, že by sa vnútorné pocity alebo duševný stav dali presne „vyčítať“ z výrazu tváre, chôdze, srdcovej frekvencie, tónu hlasu či teploty, nehovoriac o tom, že by sa na ich základe dalo predvídať budúce správanie.**

2.19 **Treba tiež poznamenať, že všeobecné nariadenie o ochrane údajov obmedzuje spracúvanie biometrických údajov len do určitej miery.** Všeobecné nariadenie o ochrane údajov definuje biometrické údaje ako „osobné údaje, ktoré sú výsledkom osobitného technického spracúvania, ktoré sa týka fyzických, fyziologických alebo behaviorálnych charakteristických znakov fyzickej osoby a ktoré umožňujú alebo potvrdzujú jedinečnú identifikáciu tejto fyzickej osoby“. Mnohé technológie na biometrické rozpoznávanie však nie sú určené na jedinečnú identifikáciu osoby, ale len na posúdenie jej správania alebo emócií. Toto používanie nemusí spadať do definície (spracovania) biometrických údajov podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov.

2.20 Biometrické rozpoznávanie ovplyvňuje aj naše širšie právo na rešpektovanie súkromného života, identity, samostatnosti a psychickej integrity tým, že vytvára situáciu, v ktorej sme (neustále) sledovaní, monitorovaní a identifikovaní. **To by mohlo viesť k psychologickému „odrádzajúcemu účinku“, pri ktorom by ľudia mohli pociťovať tendenciu prispôbiť svoje správanie určitej norme.** To predstavuje inváziu do nášho základného práva na súkromie (morálnu a duševnú nedotknuteľnosť). Okrem toho by biometrické rozpoznávanie na základe umelej inteligencie mohlo mať vplyv aj na ďalšie základné práva a slobody, napríklad na slobodu zhromažďovania či právo nebyť diskriminovaný.

2.21 EHSV odporúča, aby sa akékoľvek používanie biometrie **povolilo len vtedy, ak má vedecky dokázaný účinok, v kontrolovanom prostredí a za veľmi prísnych podmienok.** Široké používanie biometrie na základe umelej inteligencie na vykonávanie dohľadu, sledovania, na posudzovanie alebo kategorizovanie ľudského správania alebo emócií, by nemalo byť dovolené.

Vplyv umelej inteligencie na prácu a zručnosti

2.22 EHSV konštatuje, že v bielej knihe chýba stratégia na riešenie vplyvu umelej inteligencie na prácu, hoci to bolo explicitným prvkom európskej stratégie v oblasti umelej inteligencie z roku 2018.

2.23 EHSV sa zasadzuje za **včasné a úzke zapojenie všetkých typov pracovníkov a poskytovateľov služieb, vrátane pracovníkov na voľnej nohe, samostatne zárobkovo činných osôb a pracovníkov najímaných len na konkrétne úlohy** – nielen ľudí, ktorí navrhujú alebo vyvíjajú umelú inteligenciu, ale aj tých, ktorí kupujú umelú inteligenciu, zavádzajú ju do praxe, pracujú s ňou, ako aj ľudí, ktorých systémy umelej inteligencie ovplyvňujú. **Sociálny dialóg musí prebehnúť pred** zavedením technológií umelej na inteligencie na pracovisku, v súlade s platnými vnútroštátnymi predpismi a postupmi. Na pracovisku by sa prístup k údajom o pracovníkoch mal riadiť zásadami a pravidlami, na ktorých sa dohodli sociálni partneri.

2.24 EHSV by rád upriamil osobitnú pozornosť na **používanie umelej inteligencie pri nábore, prepúšťaní a hodnotení a posudzovaní pracovníkov.** V bielej knihe sa uvádza umelá inteligencia, ktorá sa používa pri prijímaní do zamestnania, ako príklad vysokorizikovej aplikácie, ktorá by podliehala regulácii bez ohľadu na sektor, v ktorom sa používa. EHSV odporúča, aby sa táto oblasť rozšírila aj na používanie umelej inteligencie používanej pri prepúšťaní a postupe hodnotenia pracovníkov, ale aby sa tiež preskúmali spoločné charakteristiky aplikácií umelej inteligencie, ktoré by zahŕňali vysokorizikové použitie na pracovisku, a to bez ohľadu na odvetvie. Aplikácie umelej inteligencie, ktoré nemajú žiadny vedecký základ, ako napríklad rozpoznávanie emócií prostredníctvom biometrického rozpoznávania, by nemali byť v pracovnom prostredí povolené.

2.25 Udržanie alebo získavanie zručností v oblasti umelej inteligencie je nevyhnutné, aby sa ľudia mohli prispôbiť rýchlemu vývoju v oblasti umelej inteligencie. Bude však potrebné **nasmerovať** politické opatrenia a finančné prostriedky **do rozvoja vzdelávania a zručností** v oblastiach, ktoré umelá inteligencia neohrozí (napr. úlohy, pri ktorých stojí v popredí interakcia medzi ľuďmi, ako sú služby verejného záujmu súvisiace so zdravím, bezpečnosťou a blahobytom ľudí založené na dôvere, kde človek spolupracuje so strojom, alebo úlohy, pri ktorých chceme, aby ich ďalej vykonávali ľudia).

3. Umelá inteligencia a koronavírus

3.1 Umelá inteligencia môže prispieť k lepšiemu pochopeniu koronavírusu a ochorenia COVID-19, ako aj chrániť ľudí pred vystavením, pomôcť nájsť vakcínu a preskúmať možnosti liečby. Je však potrebné, aby sme otvorene a jasne hovorili o tom, čo umelá inteligencia môže a čo nemôže urobiť.

3.2 **Spoľahlivosť a účinnosť:** umelá inteligencia založená na údajoch používaná na predpovedanie šírenia koronavírusu je potenciálne problematická, pretože existuje príliš málo údajov o koronavírusu na to, aby umelá inteligencia poskytla spoľahlivý výsledok. Okrem toho sú tieto obmedzené údaje, ktoré sú k dispozícii, aj neúplné a neobjektívne. Použitie týchto údajov v prístupoch strojového učenia by mohlo viesť k mnohým falošným negatívnym a falošným pozitívnym výsledkom.

3.3 Zásadný význam má **transparentnosť**, pokiaľ ide o použité údaje a modely, ako aj **vysvetliteľnosť** výsledkov. Práve v tomto momente si svet nemôže dovoliť prijímať rozhodnutia na základe „čiernej skrinky“.

3.4 Pri používaní umelej inteligencie na boj proti tejto pandémie je dôležitejšie než kedykoľvek predtým, **aby sa ľudské práva, etické zásady a existujúce právne predpisy rešpektovali**. Najmä ak nástroje umelej inteligencie môžu narušovať ľudské práva, musí byť ich používanie odôvodnené legitímnym záujmom a nevyhnutne potrebné, primerané a predovšetkým časovo obmedzené.

3.5 V neposlednom rade treba zabezpečiť **spravodlivosť a začlenenie**. Systémy umelej inteligencie, ktoré sa vyvíjajú na boj proti pandémie, by mali byť objektívne a nediskriminačné. Rovnako by mali byť dostupné pre všetkých a zohľadňovať všetky spoločenské a kultúrne rozdiely medzi jednotlivými postihnutými krajinami.

Aplikácie na sledovanie a monitorovanie pohybu a na sledovanie zdravotného stavu

3.6 Podľa virológov a epidemiológov si otváranie spoločnosti a hospodárstva v rámci uvoľňovania opatrení vyžaduje efektívne sledovanie a monitorovanie pohybu a monitorovanie a ochranu zdravia ľudí. V súčasnosti sa vyvíja mnoho **aplikácií** zameraných na sledovanie a monitorovanie pohybu a vykonávanie kontrol zdravotného stavu, čo sú činnosti, ktoré zvyčajne (a historicky) vykonávajú odborníci. Mnoho vlád na celom svete sa rozhodlo masívne veriť aplikáciám na sledovanie a monitorovanie pohybu ako prostriedkom na uvoľnenie spoločenských obmedzení.

3.7 Zavádzanie týchto druhov aplikácií je veľmi radikálnym krokom. Je preto dôležité, aby sa kriticky prehodnotila **užitočnosť, potrebnosť a účinnosť** týchto aplikácií, ako aj ich spoločenský a právny vplyv, a to pred tým, ako sa prijme rozhodnutie používať ich. Musí aj naďalej existovať možnosť nepoužívať aplikácie a prednosť by mali mať menej invazívne riešenia.

3.8 **Účinnosť a spoľahlivosť** aplikácií na sledovanie a monitorovanie pohybu je mimoriadne dôležitá, pretože ak sú neúčinné a nespoľahlivé, môže to viesť k mnohým falošným pozitívnym a falošným negatívnym výsledkom, k falošnému pocitu bezpečnosti a tým k vyššiemu riziku nákazy. Počiatočné vedecké simulácie vyvolávajú vážne pochybnosti o tom, či budú mať sledovacie aplikácie nejaký pozitívny vplyv na šírenie vírusu, a to dokonca aj v prípade ich 80 % až 90 % používania. Aplikácia tiež nedokáže zohľadniť osobitné okolnosti, ako napríklad prítomnosť plexiskla a okien alebo nosenie osobných ochranných pomôcok.

3.9 Okrem toho **tieto aplikácie vedú k (častočnému) pozastaveniu rôznych ľudských práv a slobôd**, keďže majú vplyv na slobodu združovania, právo na bezpečnosť, právo nebyť diskriminovaný a právo na súkromie.

3.10 Súkromie zahŕňa oveľa viac, než len osobné údaje a anonymitu, hoci aj toto je veľmi dôležité. Súkromie je aj o práve nebyť sledovaný, monitorovaný či podrobený dohľadu. Bolo vedecky dokázané, že keď ľudia vedia, že sú sledovaní, začnú sa správať odlišne. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva je tento „odrádzajúci účinok“ narušením nášho súkromia. Rovnaké širšie chápanie súkromia by sa malo zahrnúť do diskusie o umelej inteligencii.

3.11 Existuje riziko, že (teraz alebo v budúcnosti) sa zozbierané údaje použijú nielen na boj proti súčasnej pandémie, ale aj na profilovanie, kategorizovanie a hodnotenie ľudí na rôzne účely. Vo vzdialenejšej budúcnosti je dokonca predstaviteľné, že **používanie na neplánované účely** (tzv. *function creep*) by mohlo viesť k neželanému druhu profilovania v oblasti dohľadu a monitorovania, pri schvaľovaní poistenia alebo sociálnych dávok, nábore do zamestnania alebo prepúšťania a pod. Údaje zozbierané použitím týchto aplikácií preto nesmú byť v žiadnom prípade použité na profilovanie, bodové hodnotenie rizika, klasifikáciu alebo predikciu.

3.12 **Každé riešenie v oblasti umelej inteligencie použité za týchto mimoriadnych okolností, hoci aj s najlepším úmyslom, však stanoví precedens**, či sa nám to páči alebo nie. Predchádzajúce krízy ukázali, že napriek dobrým úmyslom sa takéto opatrenia v praxi nikdy nezrušia.

3.13 Použitie umelej inteligencie počas tejto pandémie by preto vždy malo byť primerané a dôkladne zvážené vzhľadom na viacero bodov, ako napríklad: i) Je účinné a spoľahlivé? ii) Existujú menej invazívne riešenia? iii) Prevažujú jeho prínosy obavy spoločenskej, etickej oblasti a oblasti základných práv? Okrem toho sa tieto typy systémov **nesmú zavádzať v žiadnej povinnej alebo vynútenej forme**.

3.14 EHSV nabáda tvorcov politiky, aby **nepodľahli príliš ľahko snahe hľadať technické riešenia**. Vzhľadom na závažnosť situácie odporúčame, aby aplikácie spojené s projektmi na kontrolu pandémie boli založené na riadnom epidemiologickom, sociologickom, psychologickom, právnom a etickom výskume a na systémových vedách. Pred rozhodnutím o používaní týchto systémov je potrebné vykonať analýzu ich účinnosti, nutnosti a citlivosti, ako aj samotné simulácie.

V Bruseli 16. júla 2020

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER